ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
Регистрационен индекс | Дата
ВСС 136852 29-10-2026

ДО
„СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ АДВОКАТИ“

Отговори на поставени въпроси по реда на чл. 29и, ал. 2 ЗСВ

от Асен Цветанов, кандидат за член на ВСС от професионалната квота

Относно: поставените въпроси за случайното разпределение на делата и формирането на съдебните състави

Считам, че случайното разпределение на делата не е само въпрос на вътрешната организация на съда. То е гаранция за независимостта на съдията и за правото на страните да бъдат уверени, че съдията по конкретното дело не е избран персонално. Действащият ЗСВ разпределя организационните правомощия между общите събрания или пленумите на съдилищата и административните ръководители по различен начин според вида и нивото на съда. Например общите събрания на районните и окръжните съдилища определят броя и съставите на отделенията и специализацията им; при административните съдилища законът съдържа и специална уредба относно периодичното обсъждане на разпределението на съдиите по отделения; Пленумът на ВКС/ВАС определя състава на колегиите и броя и съставите на отделенията, като законът същевременно запазва определени организационни правомощия и за председателя. Затова не считам за правилно ВСС чрез правила да преразпределя правомощия, които законът вече е предоставил на съответния орган. Според мен необходимата допълнителна гаранция е друга и се изразява в следния принцип: независимо кой орган е компетентен да вземе организационното решение, то не трябва да може да се използва за персонален подбор на съдия по вече постъпило конкретно дело.

1. Публикуване на актовете, които влияят върху случайното разпределение

Подкрепям публичността на актовете, с които съдия се включва или изключва от определена група за разпределение, променя се процентът му на участие или се налага ръчно разпределение. Те следва да съдържат конкретно основание, срок на действие, когато е приложимо, и достатъчно мотиви, за да може впоследствие да се провери защо е било необходимо отклонение от обичайния режим. Съществено за мен е всяка такава промяна да оставя електронна следа и да не може да бъде извършвана според вече постъпило конкретно дело.

2. Формиране на постоянните въззивни и касационни състави

Следва да се прави ясно разграничение между състава на колегията или отделението и конкретния постоянен правораздавателен състав. Посочените разпоредби на ЗСВ уреждат първия въпрос, но не дават едно универсално правило за формирането на всички конкретни постоянни съдебни състави. Не бих избрал абстрактно една от възможностите „председател, общо събрание или жребий“ за всички съдилища. Компетентността трябва да следва ЗСВ, но конкретният механизъм следва да бъде уреден с предварителни, общи и публични правила, които да ограничават персоналната преценка. Жребият може да бъде една от гаранциите, когато е организационно приложим, но не считам, че сам по себе си задължителният жребий или

задължителната периодична ротация решават проблема. Основната гаранция е съставът да не може да бъде формиран или променян според конкретното дело.

3. Постоянните съдебни състави и принципът на случайния подбор

Не считам, че самото съществуване на постоянни колективни състави по необходимост противоречи на принципа на случайното разпределение. Важното е постоянният състав да е определен предварително по общи правила, а не след постъпването и според характера на конкретното дело. Затова бих запазил възможността за постоянни състави, но при прозрачни правила за тяхното формиране, промяна и заместване.

4. Заместване на отведен или отсъстващ член на колективен състав

При заместване на отведен или отсъстващ член на колективен състав считам, че е необходима по-силна гаранция срещу персонален избор, тъй като вече става въпрос за конкретно дело. Кръгът на възможните заместници следва да се определя предварително — според отделение, специализация, наличност и други обективно приложими ограничения. Измежду този предварително определен кръг предпочитам заместникът да се определя автоматизирано на случаен принцип. Ако по изключение това е невъзможно, причината за отклонението и начинът на определяне на заместника трябва да бъдат мотивирани и проследими.

5. Преместване между колегии или отделения

При преместване между колегии или отделения следва стриктно да се спазва компетентността, която ЗСВ е предвидил за съответния вид съд. Там, където законът предоставя решаващо правомощие на общото събрание или пленума, административният ръководител не може да го изземва. Там, където общото събрание обсъжда или предлага, а председателят има собствено организационно правомощие, то следва да бъде упражнено по предварително известни и проверими критерии. Такива критерии могат да бъдат кадровата необходимост, специализацията, натовареността и организационната устойчивост. Най-важната граница е отново същата: промяна в отделението или колегията не трябва да бъде предприемана като средство конкретен съдия да бъде включен или изключен от разглеждането на вече постъпило дело.

6. Групи дела и проценти на натоварване

Това е особено чувствителен въпрос. Промяната на групата дела или процента на участие може да промени кръга на съдиите и вероятността определен съдия да получи съответната категория дела. Затова независимо кой според ЗСВ е компетентен да приеме съответното решение, то трябва да се основава на предварително известни критерии, да е мотивирано и да бъде напълно проследимо. Не следва да е допустимо параметрите на разпределението да се променят заради вече постъпило конкретно дело. Съдийската колегия на ВСС следва да контролира системата и правилата, а не да се намесва в конкретното разпределение.

7. Независим одит

Подкрепям периодичен независим одит както на техническото функциониране на системата за случайно разпределение, така и на начина, по който тя реално се използва.

Одитът следва да проверява включително промените в групите, изключванията, ръчните разпределения и другите отклонения от стандартния режим. Резултатите трябва да бъдат публични в обем, който позволява реална обществена проверка, без да се компрометира информационната сигурност. Това е в съответствие и с общия подход в концепцията ми: автоматизираният модел не трябва да бъде приеман на доверие, а периодично да бъде проверяван спрямо реалните резултати.

8. Достъп на страните и адвокатите до информацията за разпределението

Считам, че страната и нейният пълномощник трябва да могат да проверят достатъчно ясно как конкретното дело е достигнало до конкретния съдия. Информацията следва да позволява да се установят поне моментът на разпределението, допустимият кръг от съдии, приложимите проценти на участие, изключените съдии и основанието за изключването им, без разкриване на чувствителни лични данни, както и евентуално последващо заместване на член на състава. Публичността не изисква да се разкриват технически детайли, които биха позволили манипулиране на системата. Но страната трябва да може да провери правилността на процедурата, без да е принудена просто да се довери, че системата е работила правилно.

9. Общ стандарт за случайното разпределение

Подкрепям единни минимални гаранции за всички съдилища: предварително определени правила и групи дела; ясно регламентирани основания за изключване; ръчно разпределение само по изключение и с конкретни мотиви; пълна електронна следа за всяка промяна; проверимост за страните; както и периодичен независим контрол. Това не означава централизиране на ежедневното управление на съдилищата. Означава еднакъв минимален стандарт за независимост и проверимост независимо в кой съд се разглежда делото.

По конкретния въпрос, поставен към мен

В концепцията ми предлагам развитие към национално електронно разпределение на подходящи категории производства според общата индивидуална натовареност на съдията, при запазване на случайния принцип. Изрично правя разграничението, че случайният принцип определя кой получава конкретното дело, а данните за натовареността — кои съдии участват в разпределението и с каква интензивност. Следователно моделът не означава алгоритъмът да „избира най-свободния съдия“ за конкретното дело. Той определя допустимия кръг и интензивността на участие според обективно измерената натовареност, а в рамките на този кръг конкретният съдия се определя случайно. За страните и адвокатите проверимостта трябва да включва информация кои съдии са участвали в конкретното разпределение, кои не са участвали и на какво основание, какви са били приложимите параметри за участие и дали е имало последваща ръчна намеса.

Що се отнася до коефициентите за тежест на различните производства, в концепцията си предлагам пълна прозрачност на методологията, изходните данни и начина на определянето им, широко участие на съдии от различни нива и правни материи и периодичен независим тест дали моделът действително отразява реално вложеното време и сложността на производствата. Коефициентите следва да бъдат приемани от Съдийската колегия на ВСС в рамките на правилата за оценка на натовареността, след

емпиричен анализ, работа на компетентната комисия и експертните работни групи и широко професионално обсъждане.

За мен основният принцип може да бъде обобщен така: организационната компетентност се упражнява от органа, на който законът я е предоставил; правилата се определят предварително; натовареността определя участието в системата, а случайният подбор определя конкретния съдия по конкретното дело. Целият процес трябва да бъде проверим от страните.

Относно: поставените въпроси за безпристрастност и права на страните

9. Оспорване на отказа по искане за отвод пред друг съдия или състав

Не бих подкрепил законодателна промяна в предложения общ вид, при която всеки отказ по искане за отвод задължително да се разглежда от друг съдия или съдебен състав. Действащата уредба предвижда съдът да се произнесе по отвода при участие на съдията, чийто отвод се иска, а в наказателния процес – незабавно произнасяне на състава по мотивираното искане. Считам, че правото на безпристрастен съд изисква преди всичко всяко искане за отвод да бъде разгледано действително и мотивирано както от гледна точка на личната безпристрастност на съдията, така и от гледна точка на това дали обективно съществуват обстоятелства, които могат да породят основателно съмнение в безпристрастността му. Именно субективният и обективният критерий са в основата и на практиката на Европейския съд по правата на човека. Въвеждането на отделно производство пред друг съдия за всеки отказ би могло да създаде допълнително забавяне и възможност чрез последователни искания за отвод да се затруднява развитието на делото. Затова не бих подкрепил механично прехвърляне на всяко произнасяне към друг съдия или състав.

Бих подкрепил обаче анализ на действащата уредба и на практиката, включително дали при определени, ясно очертани хипотези е необходима допълнителна процесуална гаранция срещу произволен или немотивиран отказ. Ако се установи такава необходимост, механизмът трябва да бъде изграден така, че едновременно да гарантира правото на безпристрастен съд и да не допуска институтът на отвода да се превръща в средство за неоправдано забавяне или за избор на съдебен състав.

За мен водещият принцип е: исканията за отвод трябва да получават конкретен и проверим мотивиран отговор, но допълнителната гаранция за безпристрастност не трябва да създава паралелно производство, чрез което страната фактически да може да блокира разглеждането на делото.

10. Масови откази по искания за отвод и публичен регистър

Считам за проблем не броя на отказите сам по себе си, а случаите, в които исканията за отвод се отхвърлят формално или без достатъчно конкретни и индивидуализирани мотиви. Правото на безпристрастен съд предполага твърдението на страната за наличие на основание за отвод да получи реален и мотивиран отговор. Подкрепям разширяване на информацията в Електронния публичен регистър на отводите, така че той да позволява проследяване не само на уважените отводи и самоотводи, но и на отказите по направени искания. Не считам обаче, че следва автоматично да се публикува пълният текст на всяко искане за отвод, тъй като той може да съдържа лични данни,

информация за трети лица или чувствителни обстоятелства по висящо производство. Подходящо е да се публикува постановеният акт и достатъчна обезличена информация за основанието на искането, така че решението да бъде проверимо.

11. Технически системи за звукозапис в съдебните зали

Считам, че всички съдилища трябва да разполагат с надеждно работещи технически системи за звукозапис там, където процесуалният закон предвижда или допуска използването им. ВСС следва първо да извърши национален преглед на наличното оборудване и неговото техническо състояние, след което да определи единен минимален технически стандарт и поетапна програма за обезпечаване на съдилищата. Не е приемливо процесуална гаранция за страните да зависи от това дали техническото оборудване в конкретната съдебна зала е изправно.

12. Помещения за съвещание на колективните съдебни състави

Тайната на съвещанието е процесуална гаранция и съдебната инфраструктура трябва да осигурява условия за нейното реално спазване. При оценката и модернизацията на съдебните сгради следва изрично да се отчита наличието на подходящо защитено пространство за съвещание на колективните съдебни състави. Не е необходимо във всяка сграда да има самостоятелна стая за всеки състав. В зависимост от конкретните условия решението може да бъде обособено или споделено защитено помещение, но функционалният стандарт трябва да гарантира спокойствието и тайната на съвещанието.

13. Задължителен аудио- и видеозапис на откритите съдебни заседания

Подкрепям създаването на нормативни и технически условия надеждният аудиозапис да се превърне в общ стандарт за откритите съдебни заседания, при ясни правила за съхранение и достъп на страните.

По отношение на задължителния видеозапис на всички открити заседания считам, че е необходим предварителен нормативен, технически и финансов анализ. Следва да бъдат отчетени защитата на личните данни, интересите на деца, свидетели и пострадали, сигурността на участниците, спецификата на отделни производства, сроковете за съхранение и необходимият технически ресурс. Прозрачността на съдебния процес е основна ценност, но тя не означава непременно задължително видеозаснемане на всяко дело без изключение.

14. Системно забавяне на съдебните актове

При данни за системно забавяне Съдийската колегия следва да изиска и анализира наличната информация, включително резултатите от проверките на Инспектората към ВСС, данните за натовареността и информацията от съответния съд, за да бъдат установени причините и необходимите управленски мерки. Забавянето може да произтича от индивидуалното поведение на съдията, но може да бъде резултат и от прекомерна натовареност, кадрови дефицит, продължителни отсъствия, организационни проблеми или съчетание от тези фактори. Реакцията следва да съответства на установената причина – организационна и кадрова подкрепа, когато

проблемът е системен, и реализиране на лична отговорност, когато е налице доказано виновно поведение.

Подкрепям публикуването на статистика за просрочените актове по съдилища. Публичността на данни по отделни съдии следва да бъде съпроводена с методология, която показва не само броя на забавените актове, но и тяхната продължителност, общата натовареност, вида и сложността на делата и други обективно относими обстоятелства. Данните трябва да служат за установяване и решаване на проблеми, а не за механично етикетиране на съдии.

15. Разпределение на сигналите до комисиите по професионална етика

Подкрепям въвеждането на предварително установен и проверим механизъм за разпределение на сигналите, така че председателят на съответната комисия да не може по свое усмотрение да определя кой неин член ще разглежда конкретен сигнал. Когато нормативната уредба и структурата на комисията позволяват това, конкретният докладчик следва да се определя на случаен принцип чрез електронна система, при ясни правила за отвод, заместване и проследимост на разпределението. Преди въвеждането на такъв модел следва да се извърши преглед на действащата нормативна уредба, за да не се изменя чрез подзаконов или вътрешен организационен акт законово определен състав или компетентност на органа.

16. Свободно упражняване на адвокатската защита

Адвокатът трябва да може свободно, активно и настойчиво да упражнява процесуалните права на своя доверител. Самото отправяне на процесуално искане, включително искане, с което съдът не е съгласен, не може да бъде основание за санкция или за неблагоприятно отношение към адвоката. Същевременно свободата на защитата не изключва законовите правомощия на съда да осигурява реда в съдебната зала и нормалното развитие на производството при действително процесуално нарушение или злоупотреба с процесуални права.

Подкрепям Съдийската колегия да извърши обобщен анализ на данните за налагане на глоби на адвокати, принудителното им извеждане от съдебни зали и изпращането на сигнали за дисциплинарна отговорност. Целта не следва да бъде преценка или ревизиране на правилността на конкретни съдебни актове, а установяване на системни тенденции, съществени различия в практиката и евентуална необходимост от организационни, обучителни или законодателни мерки.

17. Публикуване на съдебните актове

Подкрепям еднаквото и стриктно изпълнение на законовите изисквания за публикуване на съдебните актове. Не е нормално един и същ вид съдебен акт да е публично достъпен в един съд, а в друг да не се публикува единствено поради различна административна практика. Особено значение има публичната достъпност на произнасянията по искания за отвод, при съобразяване с формата, в която те са постановени по съответния процесуален закон, и със законовите ограничения за защитена информация, доколкото те са непосредствено свързани с гаранциите за безпристрастност на съда. По отношение на определенията по доказателствени и други процесуални искания следва да се спазва максимална публичност в границите на

закона, като се отчитат защитата на личните данни, тайната на производството и другите законово защитени интереси. Принципът, който бих отстоявал, е максимална и еднаква публичност на съдебните актове при стриктно спазване на законовите ограничения за защитена информация.

Относно: поставените въпроси за публичност на съдиите и на интернет страниците на съдилищата

15. Публикуване на информация и снимки на съдиите на интернет страниците

Подкрепям въвеждането на единен минимален стандарт за съдържанието на раздел „Съдии“ на интернет страниците на съдилищата. Името, заеманата длъжност, отделението или специализацията на съдията следва да бъдат публикувани и поддържани актуални. Това е базова институционална информация и не следва да зависи от различната практика на отделните съдилища.

По отношение на задължителното публикуване на актуална снимка на всеки съдия бих бил по-предпазлив. Не намирам снимката сама по себе си за необходима гаранция за прозрачност на правораздаването. При въвеждането на такова изискване трябва да бъдат отчетени съображенията за сигурност и защита на личните данни. Затова бих подкрепил единен стандарт за пълна професионална информация за всеки съдия, а въпросът за задължителната снимка следва да бъде решен след оценка на необходимостта и рисковете.

16. Връзка към Електронния публичен регистър на отводите

Подкрепям всяка интернет страница на съд да съдържа ясно видима и лесно достъпна връзка към съответната информация в Електронния публичен регистър на отводите. Наличието на централен регистър губи голяма част от практическата си стойност, ако страните и адвокатите трудно могат да го открият от страницата на конкретния съд.

Подкрепям и периодичен контрол от Съдийската колегия за пълнотата и своевременността на вписванията. Този контрол следва да се отнася до изпълнението на задълженията за вписване и техническата пълнота на регистъра, а не до правилността на преценката на съдията по конкретния отвод. Когато се публикува мотивиран акт, следва да бъдат спазени изискванията за защита на личните данни и другата защитена от закона информация.

17. Публичност на комисиите по професионална етика

Не считам за нормално гражданите и адвокатите да не могат лесно да установят кои са членовете на комисията по професионална етика в съответния съд и по какъв институционален ред могат да се обърнат към нея. Подкрепям въвеждането на единен стандарт, според който интернет страницата на всеки съд да съдържа актуална информация за състава на комисията, нейния мандат и институционален канал за подаване на сигнали и кореспонденция. Информацията следва да се актуализира в кратък срок след избора или промяната на състава. Не е необходимо да се публикуват лични телефони или лични електронни адреси на членовете – достатъчен е надежден официален контакт на комисията.

18. Публикуване на становища и годишна информация за дейността на етичните комисии

Подкрепям по-голяма публичност на дейността на комисиите по професионална етика. Техните окончателни становища по сигнали могат да бъдат публикувани в подходящо обезличен вид, когато това не позволява идентифициране на лица чрез съдържащите се в изложението факти и не засяга друга защитена информация.

Подкрепям и ежегодно публикуване на обобщена справка за дейността на всяка комисия – брой образувани преписки, предмет на сигналите по общи категории, начин на приключване и продължителност на проверките. Това би позволило да се прецени дали механизмът действително функционира, без публичността да се превръща в средство за разгласяване на непроверени твърдения или за засягане на професионалната репутация на конкретни лица.

Принципът, който бих следвал, е повече институционална прозрачност и по-лесен достъп на гражданите и адвокатите до информацията, но при ясно разграничение между публичността на институцията и ненужното разкриване на лични или чувствителни данни.

С уважение: Asen Tsvetanov Tsvetanov
Digitally signed by Asen Tsvetanov Tsvetanov
Date: 2026.10.29 16:11:44 +02'00'

Асен Цветанов